

A magyar időkapszula

Közel 10 éve élek Lengyelországban, s amikor a gyerekeimmel a játszótéren, a boltban vagy az orvosi rendelőben magyarul beszélünk, úgy néznek ránk, mint a marslakókra. A kíváncsiabbak megkérdezik, hogy mi ez a furcsa, semmi máshoz sem hasonlító nyelv, a tapasztaltabb, Hajdúszoboszlót vagy Balatont megjárt utazók pedig széles mosollyal odabicccentenek egy erős akcentussal ejtett "Jó napot kívánok!"-ot, jelezve, hogy felismerték a különös beszédet.

Budapest - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

A legtöbb lengyelnek van valami élménye, kötődése Magyarországhoz, vagy legalábbis asszociál valamire a magyar szó hallatán. Az ingyenceknek a tokaji bor, a fűszerpaprika vagy a gulyás jut eszébe rólunk, a táncos lábúakat a csárdásra, a zeneszeretőket Liszt Ferencre, a futball-rajongókat pedig Puskás Ferencre emlékeztetjük. A kényeztetés hívei termál- és gyógyfürdőinket dicsérik, Budapest báját pedig mindenki elismeri. De kik is vagyunk mi, a kedves „bratanki”-k, akikhez különösen mély szimpátia fűzi a lengyeleket? Mit adtunk a világnak, kikre vagyunk büszkék, és miről valljuk azt, hogy csak a miénk? Hová kalauzoljuk el a hozzánk érkező külföldi vendéget, és mit teszünk elé a terített asztalra?

Gasztronómia, gulyásleves - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Gasztronómia, Tokaj - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

A C-vitamintól a számítógépig

Kezdjük egy találós kérdéssel! Mi a közös a C-vitaminban, a Rubik kockában és a golyós tollban? Amikor lenyelünk egy kapszulát, forgatjuk a bűvös kockát vagy aláírkantunk egy űrlapot a postán, aligha gondolunk arra, hogy ezeket mind magyarok találták fel. A C-

vitamint Szentgyörgyi Albert, a kirakós kockát Rubic Ernő, a golyóstollat pedig Biró József adta a világnak. De magyar találmány a gyufa (Irinyi János), a hologram (Gábor Dénes), a porral oltó (Szilvay Kornél), a hangosfilm (Mihály Dénes), a színes televízió (Goldmark Péter), a sztereó műsorszórás (Csicsátka Antal), vagy a porlasztó is (Csonka János és Bánki Donát), amivel a benzinmotorok mind a mai napig működnek. És magyar orvost illeti az "anyák megmentője" szívet dobogtató jelzője is: Semmelweis Ignác a kézfertőtlenítés bevezetésével szorította vissza a "gyermekágyi lázat", amely a XIX. században a szülések magas halálozási arányának az egyik fő oka volt.

Magyar agyból pattant ki az első elektronikus számítógép is (Neumann János), valamint a legelterjedtebb programozási nyelv, a BASIC (Kemény János), sőt a Microsoft talán leghíresebb programjai, az Excel és a Word is (Simonyi Károly), mely utóbbiban ez a cikk is íródik... Jeleskedtünk a repüléstechnikában és az űrkutatásban is. Magyarok készítették el a világ első forgószárnyas katonai helikopterét (Asbóth Oszkár és Kármán Tódor), egy magyar mérnök pedig az Apolló űrhajók egyik pályatervezőjeként járult hozzá a holdraszállás sikeréhez (Szebehely Győző). A Holdon amúgy három magyar tudósról is neveztek el krátereket (Kármán Tódor, Neumann János és Szilárd Leó), míg egy Nap körül keringő aszteroida Teller Ede nevét viseli. Szilárd Leó, Teller Ede és Wigner Jenő sok más Amerikába szakadt különleges elmével az atomenergia felszabadításának úttörői voltak, s annak békés felhasználását szorgalmazták.

A mi „időkapszulánk”

Feltalálóiink listája még nagyon hosszú, de mielőtt megfájdulna a fejünk a sok kiejthetetlen névtől, jöjjön a második találós kérdés! Mi köti össze a törkölypálinkát, a matyó hímzést és a Mohácsi busójárást? Húsz évvel ezelőtt elindult egy civil kezdeményezés, amely a magyarság nemzeti értékeit szerette volna összegyűjteni, olyan kiemelkedő, egyedi értékeket, amelyeket a magunkénak vallunk. Ennek hatására született meg 2012-ben a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény, amely immár jogi keretet adott ehhez. A hungarikumok listáján jelenleg 79 bejegyzést találunk a legkülönbözőbb témakörökből. Ott szerepel köztük a Pick szalámi, a halasi csipke, a bükkfi kaptárkövek, a Hévízi-tó és gyógyászat, a cimbalom, a karikás ostor, a szürkemarha, vagy a világszerte ismert Kodály-módszer.

Kis ország a miénk, de nem volt mindig az. Tavaly múlt éppen száz éve, hogy a versailles-i Kis-Trianon palotában egy békediktátum aláírására kényszerítették a Magyar Királyságot. Hazánk területe akkoriban megegyezett a mai Lengyelországgal. Az első világháború

győztes hatalmainak politikusai azonban egy térkép fölé hajolva addig-addig tologatták a határokat, míg hazánkat a felismerhetetlenségig megcsonkították: a történelmi Magyarország széthullott, területének kétharmadát, lakosságának pedig a felét elvesztette. Ezt a tragédiát a nemzet sohasem heverte ki, az elcsatolt területeket azóta is szoros szálak fűzik az anyaországhoz. Ezért van az is, hogy – bár a helyszínek ma már Romániához tartoznak - a hungarikumok listáján ott szerepel például Torockó épített öröksége vagy a Csíksomlyói pütkösdi búcsú és kegyhely.

A klasszikus magyar szablyavívás szintén hungarikumaink közé tartozik. Hagyománya, a végvári vitézektől kezdve a bajvívókon és huszárokon át a modern kori sportvívókig egyedülálló az egész világon. Tokiói friss aranyérmesünk, Szilágyi Áron a 3. egymást követő olimpián diadalmaskodott egyéniben, a múlt nagy csillagai között pedig ott van Gerevich Aladár, aki hétszeres, illetve Kovács Pál és Kárpáti Rudolf, akik hatszoros olimpiai bajnokaink. Persze olimpiai csapatunk másban is jeleskedett az idei ötkarikás játékokon: összesen 9 sportágban (vívás, úszás, kajak-kenu, birkózás, vitorlázás, judo, öttusa, karate, vízilabda) 20 érmet (6 arany 7 ezüst és 7 bronz) szerzett, amivel hazánk az éremtábla 15. helyén végzett. Ha azonban az egymillió főre jutó aranyérmek számát nézzük, a Tokiói Olimpián Magyarország lett a világ legsikeresebb sportnemzete!

Egy ilyen értéktárnak, mint amit hungarikumaink képviselnek, talán sosem volt fontosabb szerepe, mint a mai, Európát mindinkább egységében felfogó, nemzetek közötti különbségeket elmosni hajlamos időszakban. Ezek folyamatosan bővülő listája a mi időkapszulánk, amibe belepakoljuk a fontos, magunkénak érzett értékeinket. Csakhogy azt mi sem bezárni, sem elásni nem tervezzük, hiszen mindig akadnak újabb értékeink, amikre büszkék vagyunk, s amiket még a jelen kornak is meg szeretnénk mutatni.

Matyó népviselet - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Mohács Busójárás - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Mohács Busójárás arc - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Bükk kaptárkövek - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Héviz - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Hortobágy, szürkemarha - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Levendulaillat és ostorpattogás

És jöjjön akkor a harmadik találós kérdés: mi fűzi egybe Pannonhalma gyönyörű Bencés Főapátságát, Tokaj-hegyalja történelmi borvidékét és Pécs ókeresztény temetőjét? Ezek azok az értékeink, amelyeket világviszonylatban is elismernek, s amelyek a Világörökség cím büszke birtokosai. Magyarországon 8 UNESCO által védett helyszín található, ezek - a fent említettek mellett - Budapest belvárosa, Hollókő ófaluja, az Aggteleki- és Szlovák karszt barlangjai, a Fertő-tó és környéke, valamint a Hortobágy. Ha külföldi vendég érkezik hozzánk, minden bizonnyal ezeket szeretnénk megmutatni neki az elsők között. És ezt annál

is inkább megtehetjük, mert Lengyelországhoz képest nálunk nincsenek is távolságok. A fővárostól mérve a legnagyobb számú kilométerkő a 341-es (Záhonynál), így még a Budapesttől legmesszebre eső Világörökségek (Aggtelek és Tokaj) is maximum 2,5-3 óra alatt elérhetők.

Pannonhalma páratlan szépségű főapátságában a bencés szerzetesek évszázadok óta foglalkoznak gyógyítással és gyógynövény-termesztéssel, régi receptúrákból a mai napig teakeverékeket, likőröket, illóolajokat és kozmetikumokat készítenek. A kolostorkertben négy hektáron levendulát termesztnek, s a virágzás idején tárt kapukkal várják a szüretelni vágyókat. És aki még nem fáradt el az apátságban tett látogatástól és nem bódult el teljesen a levendulamező illatától, az térjen be a nemrégiben megnyitott illatmúzeumba is, amely a gyógynövények feldolgozási módjaival, illetve a szerzetesi gyógyászati hagyományokkal ismerteti meg az érdeklődőket.

A National Geographic tavaly is összeállította a következő (2021-es) esztendő legizgalmasabbnak ígérkező helyeinek TOP 25-ös listáját, mintegy kintartásra biztatva a pandémia legínségesebb időszakában a világsjárástól eltiltott olvasókat. A válogatásba nem kis büszkeségünkre a Hortobágy is bekerült, amely Közép-Európa egyetlen, hatalmas, összefüggő füves pusztája. A kopár, gémeskutakkal tarkított, szalmaszínű tájon szürkemarhák legelnek békésen, feszes farú, lobogó sörényű lovak vágtnak, és hosszú, kékruhás csikósok pattogatják ostromaikat. A nemzeti park egyik bemutató tere a Tisza-tó is, amelynek „színpadán” évről-évre megismétlődik egy egyedülálló jelenség, a „tiszavirágzás”, amikor milliónyi kérész röpköd a víztükör felett. Az apró rovarok 3 éven át fejlődnek, és mindössze pár órányi élet adatik meg nekik, amit párzással töltenek. Tömeges rajzásuk, amikor ellepik a tó felszínét, lélegzetelállító látvány, de teljesen kiszámíthatatlan is, így szerencse kell ahhoz, hogy elcsípjük a páratlan előadást.

Aggteleki-karszt - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Fertő taj - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Hollókő - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Hortobágy puszta ötös - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Pannonhalma - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Pécs, Ókeresztény temető - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

„Legyen a zene mindenkié!”

Budapest látnivalóit aligha kell bemutatnunk, érdemes azonban szót ejteni a Liget Projektéről, amely Európa legnagyobb kulturális városfejlesztési beruházásává nőtte ki magát, s amelynek célja, hogy a Városligetet korszerűbbé és vonzóbbá varázsolja. A projekt különböző elemei

több díjat is nyertek az International Property Awards-on (IPA), kettőt közülük – az „Európa legjobb középülete” és „A legjobb nemzetközi középület” díjakat – a Magyar Zene Háza hozta el. Budapest új üdvöskéje még el sem készült egészen, és már bezsebelte a világ egyik legrangosabb zenei-szakmai versenyének, az amerikai Music Cities Awards díját is, a CNN pedig a világ legjobban várt, 2021-re elkészülő épületei közé sorolta.

A Magyar Zene Háza Kodály Zoltán híres mottóját – „Legyen a zene mindenkié!” – szem előtt tartva a rendkívül gazdag magyar zenei hagyományt szeretné közelebb vinni a hazai és külföldi látogatókhoz, interaktív kiállításokkal, zenepedagógiai műhelyekkel, zenei eseményekkel. A japán Sou Fujimoto által tervezett épület egyedi, hullámzást imitáló tetőzetével, illetve az Európában eddigi legnagyobb felületű, egybefüggő homlokzati üvegtáblákból álló falával minden bizonnyal különleges színfoltja lesz a Városligetnek. Csakúgy, mint a szerényebb, de annál díszesebb Millennium Háza, amely a Városliget egyik legrégebbi és legimpozánsabb csarnoka. A 130 éves épület az idők folyamán erősen megrogyott, a szakszerű rekonstrukciónak köszönhetően azonban visszanyerte egykori fényét. Homlokzatán újra csillognak a gyönyörű Zsolnay diszítések, elkészült a századfordulós hangulatú, szintén a pécsi gyárból származó kerámiákkal díszített kávéház is, valamint egy 1500 tőből álló rózsakert, természetesen egy új, Zsolnay-szökőkúttal a közepén.

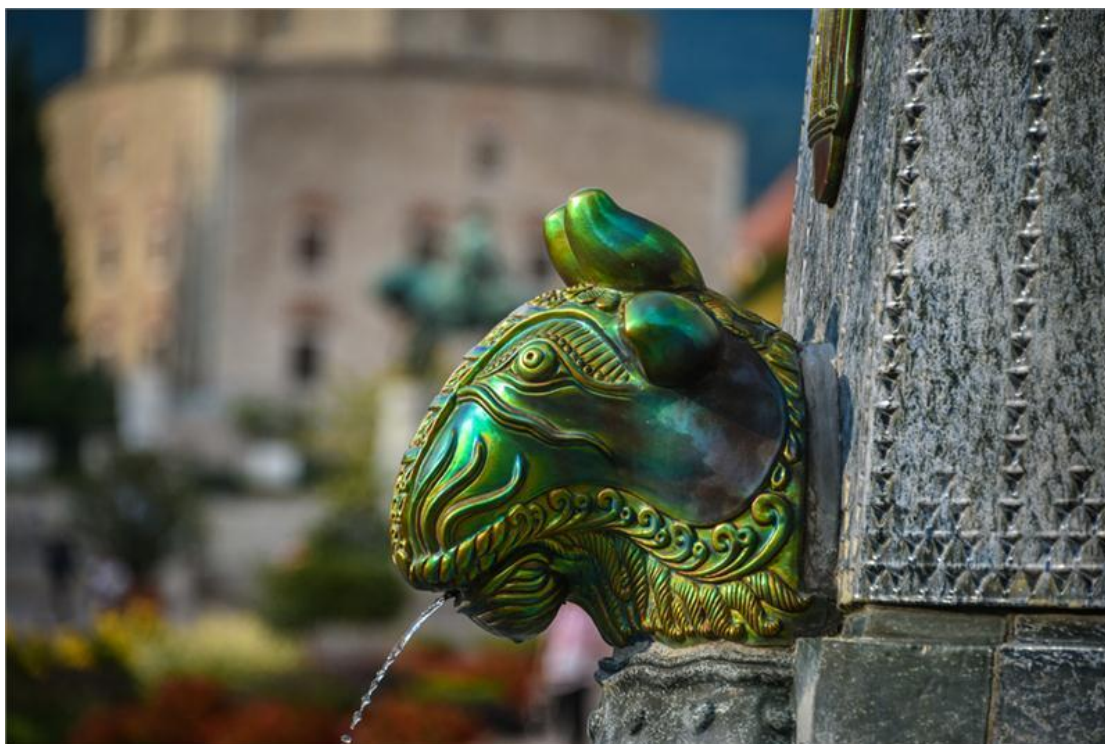
Budapest, Magyar Zene Háza - Fot. Magyar Zene Háza

Budapest, Millennium Háza - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Budapest, Millennium Háza, étterem - Fot. Millennium Háza

Pécs, Zsolnay kerámia - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

A szívhez a gyomron át vezet az út...

És ha már a Városligetben járunk, ne menjünk el szó nélkül a Millennium Házával közel egyidős, legendás Gundel Étterem mellett sem. Annál is inkább, mivel mind a Zsolnay-kerámia, mind a Gundel Étterem hungarikumaink közé tartozik. Mi magyarok bizony szeretjük a hasunkat, ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy nemzeti értékeinket felsoroló listánk negyede az élelmiszerek közül került ki: szerepel rajta többféle szalámi és kolbász (Csabai, Gyulai, Debreceni, Pick, Herz), a libamáj, a híres fűszerpaprika-őrlemények (Szegedi, Kalocsai), borok és pezsgők (Tokaji aszú, Egri Bikavér, Törley pezsgő), törkölypálinka és keserűlikőr (UNICUM), a kész ételek közül pedig a bajai és tiszai halászlé, a gulyásleves, a karcagi birkapörkölt és a dobostorta.

De hagyományos múltra tekintő ételeink ezen kívül is akadnak szép számmal, így vendéglátóink – kiváltképp vidéken – szívesen készítenek nekünk töltött káposztát, kemencében sült csülköt, hortobágyi palacsintát, cigánypecsenyét vagy egy ízletes lecsót. Ezeket mindenképpen érdemes megkóstolni „eredeti” változatukban. Nem úgy, mint a „placek węgierski”-t, amely igen kedvelt étel lengyelhonban, magyarországi étteremben azonban feleslegesen is keresnénk, ugyanis nálunk senki sem ismeri... Annál népszerűbb viszont a lángos, a pogácsa vagy a kürtös kalács, amelyeket úton-útfélen megtalálunk. A

mondás úgy tartja, hogy a szívhez a gyomron át vezet az út. És ha ez valóban így van, akkor hozzánk látogató – főleg lengyel – vendégek fejét jó eséllyel bizony el is csavarjuk!

Gasztronómia, lángos - Fot. Magyar Turisztikai Ügynökség

Viola Domański-Szabó

A kiadvány kizárólagosan a szerző(k) nézeteit tartalmazza, melyek nem tükrözik a Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet hivatalos álláspontját.

A projektet társ finanszírozza a Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet.

